

Головань М. С. Формування змісту професійної підготовки майбутнього фахівця фінансового профілю / М. С. Головань / VIII Міжнародна конференція «Стратегія якості у промисловості і освіті» (8-15 червня 2012 р. Варна, Болгарія): Матеріали у трьох томах. Том 1. / Упорядники: Хохлова Т.С., Хохлов В.О., Ступак Ю.О. – Дніпропетровськ-Варна: ДППОпром-ТУ-Варна, 2012. – 554 с. – с. 202-205.

ФОРМУВАННЯ ЗМІСТУ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНЬОГО ФАХІВЦЯ ФІНАНСОВОГО ПРОФІЛЮ

Доц., канд. пед. наук, М. С. Головань

*ДВНЗ “Українська академія банківської справи Національного банку
України”, м. Суми, Україна*

Проблема змісту підготовки фахівців перебуває у центрі уваги сучасної педагогічної науки, практики та органів влади. Зокрема, у Державній національній програмі “Освіта (Україна ХХІ століття)” зазначається, що підвищення рівня підготовки фахівців забезпечуватиметься шляхом радикального перегляду змісту, що має відповідати сучасним потребам держави, суспільства й особистості.

Закон України „Про вищу освіту” визначає зміст вищої освіти як „обумовлену цілями та потребами суспільства систему знань, умінь і навичок, професійних, світоглядних і громадянських якостей, що мають бути сформовані в процесі навчання з урахуванням перспектив розвитку суспільства, науки, техніки, технологій, культури та мистецтва”.

У змісті вищої освіти передбачена підготовка до виконання діяльності таких видів: діяльності, яка обумовлена сучасним станом суспільства та перспективами його розвитку; діяльності, орієнтованої на особистісний розвиток того, хто навчається; діяльності, визначеної вимогами професії, спеціальності. Перші дві групи завдань забезпечують формування загальнонаукового та загальнокультурного рівня студента, складають цикли соціально-гуманітарної, фундаментальної, природничо-наукової та загальноекономічної підготовки. Остання група задач забезпечує готовність випускника до практичної діяльності, складає цикл професійної та практичної підготовки.

У системі добору та побудови змісту освіти виділяють такі компоненти: джерела змісту, соціальний досвід, що включає в собі на кожному рівні розвитку суспільства змістову та процесуальну складові; чинники, що впливають на зміст освіти; принципи добору змісту освіти, які виступають як методологічні елементи системи орієнтирів у процесі добору змісту; критерії, як безпосередні інструменти визначення конкретного змісту навчального матеріалу; методи добору змісту навчального предмету, які нерозривно пов’язані з методами його побудови.

Головань М. С. Формування змісту професійної підготовки майбутнього фахівця фінансового профілю / М. С. Головань / VIII Міжнародна конференція «Стратегія якості у промисловості і освіті» (8-15 червня 2012 р. Варна, Болгарія): Матеріали у трьох томах. Том 1. / Упорядники: Хохлова Т.С., Хохлов В.О., Ступак Ю.О. – Дніпропетровськ-Варна: ДІПОпром-ТУ-Варна, 2012. – 554 с. – с. 202-205.

Джерелами змісту професійної підготовки майбутнього фахівця фінансового профілю є система вимог суспільства, які умовно можна поділити на три групи: 1) вимоги, які висуваються спеціалісту зовнішнім середовищем: міжнародними тенденціями на ринку фінансів, вектором соціально-економічного розвитку країни, фінансовою політикою країни, ринком фінансів, нормативно-правовою базою держави; 2) вимоги, що висуваються діючим професійним середовищем до рівня кваліфікації та рівня підготовки фахівців; 3) вимоги, викладені в державному освітньому стандарті вищої професійної освіти за напрямом «Фінанси і кредит» та суміжних з ним напрямів.

Ці вимоги передбачають якісну організацію підготовки фахівця, що має на увазі: а) оптимізацію методів навчання, інформатизацію навчального процесу і активне використання технологій відкритої освіти; б) розробку інтегрованих і міждисциплінарних курсів і програм, поєднання їх з високими технологіями; формування умов для неперервного професійного зростання кадрів, забезпечення наступності різних рівнів професійної освіти і створення ефективної системи додаткової професійної освіти; в) забезпечення участі роботодавців та інших соціальних партнерів вузу у вирішенні проблем професійної освіти (в т.ч. в розробці освітніх стандартів, що узгоджуються з сучасними кваліфікаційними вимогами (професійними стандартами).

Чинники, що впливають на зміст професійної освіти та якість підготовки фахівців фінансового профілю: адекватність змісту навчального матеріалу професійним завданням фахівця фінансового профілю, його конкретне наповнення і побудова; відповідність змісту професійної підготовки меті професійної підготовки – формуванню професійної компетентності майбутнього фахівця фінансового профілю; дотримання принципів добору змісту професійної підготовки майбутніх фахівців фінансового профілю, які дозволяють забезпечити ефективність процесу професійної підготовки; врахування матеріально-технічних та інтелектуальних можливостей ВНЗ щодо застосування сучасних технологій і засобів навчання для адекватної реалізації процесу професійної підготовки. Адекватне врахування перелічених чинників при доборі змісту професійної підготовки у ВНЗ реалізується шляхом виділення у змісті підготовки кількох важливих блоків дисциплін, які відповідають за формування відповідних загальних та професійних компетенцій майбутнього фахівця фінансового профілю.

У процесі дослідження нами визначено методологічні, загальнопедагогічні та дидактичні принципи формування змісту

професійної підготовки майбутніх фахівців фінансового профілю. Методологічні принципи визначають концептуальні ідеї щодо відбору та структурування змісту професійної підготовки майбутніх фахівців фінансового профілю у вищому закладі освіти. До методологічних принципів ми відносимо принципи науковості, гуманізації та гуманітаризації, фундаменталізації, компетентності, модульності, системності, стандартизації професійної мобільності, забезпечення якості підготовки. Загальнопедагогічні принципи забезпечують цілісність реалізації змісту професійної підготовки майбутніх фінансистів. Загальнопедагогічні принципи, пов'язані з формуванням змісту освіти та навчання: науковості; діагностичного цілепокладання; систематичності та послідовності; варіативності; динамічності та гнучкості; наступності; доступності навчання. Специфічні дидактичні принципи формування змісту професійної підготовки: професійної спрямованості, прогностичного характеру змісту освіти; принцип структурованості та завершеності; принцип інтегрованості; принцип соціальної відповідності, який відображує процеси і явища в соціумі на рівні аксіології професійних освітніх програм, вимоги суспільства до економічної освіти.

У відповідності з наявними факторами і принципами формування змісту освіти в педагогічній науці визначена система критеріїв добору змісту освіти (Ю. К. Бабанський, І. Я. Лернер, М. М. Скаткін), яка нами була доповнена критеріями формування змісту освіти фахівців фінансового профілю у вищому навчальному закладі: критерій цілісного відбиття у змісті освіти завдань формування всебічно розвиненої особистості; критерій високої наукової і практичної значущості змісту освіти; критерій врахування структури фінансів як науки та фінансового ринку, як відображення фінансових відносин у суспільстві; критерій відповідності науковості змісту навчального матеріалу та доступності його для студентів; критерій відповідності обсягу змісту навчального матеріалу наявному часу на його опанування студентами; критерій відповідності змісту освіти наявному навчально-методичному та матеріальному забезпеченню ВНЗ; навчальний матеріал повинен добиратися в контексті потреб майбутньої професійної діяльності (при розкритті особистісного змісту засвоєння знань); навчальний матеріал повинен підноситися і сприйматися як предмет діяльності студента і сприяти нагромадженню досвіду самостійної, творчої роботи; зміст навчального матеріалу і процес його засвоєння повинні сприяти формуванню емоційно-ціннісного ставлення до майбутньої професійної діяльності. Для встановлення конкретного змісту знань та способів діяльності, які підлягають вивченню,

Головань М. С. Формування змісту професійної підготовки майбутнього фахівця фінансового профілю / М. С. Головань / VIII Міжнародна конференція «Стратегія якості у промисловості і освіті» (8-15 червня 2012 р. Варна, Болгарія): Матеріали у трьох томах. Том 1. / Упорядники: Хохлова Т.С., Хохлов В.О., Ступак Ю.О. – Дніпропетровськ-Варна: ДІПОпром-ТУ-Варна, 2012. – 554 с. – с. 202-205.

слід використовувати й інші критерії: види знань, логіку науки й навчальної дисципліни, типи умінь тощо.

Для встановлення оптимального набору навчальних дисциплін професійної підготовки потрібно: визначити функціональну структуру професійної діяльності фахівця у відповідності з рівнем його кваліфікації; визначити структуру узагальненого об'єкту діяльності; виділити елементи сукупної структури професійної підготовки; поглиблено розкрити кожний з даних елементів; спираючись на структуру науково-предметних фахових знань визначити логіку та послідовність вивчення конкретних дисциплін.

Подальшого дослідження потребує педагогічне конструювання освітніх професійних програм навчального закладу підготовки майбутніх фахівців фінансового профілю та програм конкретних навчальних дисциплін з включенням в них педагогічних технологій навчання.